

1671 Georg Christian von Schultz

I 1671 ankommer Georg Christian von Schultz. Med det begynner en ny tid for Værnes Hovedgård. Futene var borte i den forstand at «leietagerne» var flyttet ut. Nå kom selveiere igjen på banen, og en oppblomstring for Værnes Hovedgård begynte i dobbel forstand. Vedlikeholdet har alltid vært proporsjonalt med eiendomsretten. Slik også for von Schultz og Værnes Hovedgård. Svært mange ser på von Schultz som en lykke for Hovedgården, for Værnes og for Stjørdal som helhet. Undertegnede er nok litt mer nøktern i min analyse. Rett nok ble gården satt prektig i stand, utbygd og ble en dominant i bygda på alle måter. Men når det er samme person som i sin egen levetid driver det så langt at han må forlate gården, tør jeg påstå at personen i seg selv ikke har toppkvaliteter. Selvsagt ble gården flott, men en gård er ikke ærverdig før den bevares som helhet og innenfor generasjoner. Dessverre la von Schultz grunnlaget for at gården ble et spekulativt investeringsobjekt. Det i seg selv er lite verdig. En praktgård har nemlig sjel og verdighet gjennom jordnære tradisjoner. Det kan dessverre ikke sies om Værnes Hovedgård, selv om den har hatt sine storhetstider. Tross dette må likevel Von Schultz få æren for å ha plassert både Hovedgården og Værnes en gang for alle på kartet gjennom sin residens i hele 44 år, hvor han døde den 9.april 1715.

Georg Christian von Schultz var født i Hochen i Tyskland den 22.august i 1632. Som 25-åring vervet han seg til den dansk-norsk kongetjenesten, og gjorde en strålende militær karriere. Utmerket seg i 1658 og ble rittmester. Var med og forsvarte København, hvor han deltok der det gikk hardest for seg. Ble isolert fra de andre, men klarte sammen med en tambur og tre mann å ta til fange en svensk kapteinmajor + en underoffiser og hele 95 andre svensker. Hvordan? Historien virker noe overdreven! Deretter ble von Schultz sendt til Hosten og Hannover for å verve tropper. Sammen med disse holdt han til på øya Femern. Øya ble besatt av svenskene, men Schultz gikk løs på disse, og da danskene måtte trekke seg tilbake dannet han baktropp og sørget for at de andre kom seg unna. Da skansen var i ferd med å gi opp på grunn av at kommandanten ble såret, overtok Schultz kommandoen og holdt skansen til svenskene ga opp.

Etter sin raske militære karriere hadde han utestående 3209 riksdaler. - Han kunne ikke få sin betaling i kontanter, men fikk (som kongen ofte ble tvunget til) jordgods i Norge. Gjennom det kom Herr Schultz til landet, blant annet til Romsdalen hvor han var tildelt enkelte gårder - på linje med gårder i Trøndelag.

Hans Kgl. Majestets velbetrodde
Georg Christian von Schultz
Herre til Vestnes og Værnes.

Det eneste kjente bilde av Schultz.

Bruderov

I Romsdalen røvet han Anna Sofia, datter til Generalmajor Reinhold von Hoven på Vestnes. Dette har blitt betraktet som «bruderov», men Anna Sofia fulgte visstnok frivillig med. Anna Sofia var født den 20.april 1646 og døde 6.november i 1707. Ved det såkalte bruderovet var Schultz 33 år og Anna Sofia var 19 år. De giftet seg i 1665. Dette ble ikke godtatt av den mektige herren på Vestnes. Anna Sofia var tiltenkt høyere klasser enn en simpel borgergutt. Men etter hvert ble von Schultz en respektert mann for sin dyktighet og redelighet. Han steg raskt i gradene hos kongemakta i København, og ble da også ”adlet” av Kristian 5 den 29. juli 1671 og utnevnt til oberstløytnant ved Trondhjemske nasjonale infanteriregiment. Dermed ble von Schultz plutselig akseptert av den mektige von Hoven, og han kom på arvelisten også til

godset på Vestnes, slik innskriften på Værnesstolen i Værnes kirke tilsier: «*Velbårne Georg Christian von Schultz til Vestnes og Værnes*». I 1671 arvet han Rosserø, Daal og Hanneschow, som var store gods i Skåne og Blekinge til en verdi av 60 000 riksdaler. I 1707 synes han likevel å ha mistet mesteparten av dette. Hva gjelder den såkalte "adlingen av Schultz" vil undertegnede komme tilbake til dette i en senere artikkel. Det foregikk nemlig litt av hvert rundt Fredrik den 3 og Kristian den 5 ' s såkalte "nye adel" – som de plutselig opprettet ved innføringen av enevelde. Den virkelige adelen ble avsatt, og erstattet med lojale "medarbeidere" – som "takk for hjelpa".

Krigreren

Under den skånske krigen tok han seg ilag med Tønne Huitfeldt over Venern i 1676. Schultz har selv skrevet at han ble oberst under felttoget i 1676 og ble kommandant i Venersborg hvor han kastet Magnus de la Gardie ut av stillingene sine og ødela leieren. Schultz var kommandant i Trondheim 1675 - 1676 og videre fra 1680. Som kommandant i Trondheim hadde han den nest fremste stolen i domkirka, nest etter selve lensherren. I 1677 rykket han inn i Jämtland sammen med svigerfaren von Hoven. Den 15 august tok han Oviken skanse og tvang 510 svensker til å overgi seg. Fra dette felttoget stifter vi bekjentskap med ettertidens vennskapskommune til Stjørdal, nemlig Ragunda, øst av Østersund. Episoder herfra er beskrevet så flott av vår nasjonale dikter Jacob Breda Bull, som gjenskaper massakren av Ragundapresten Olof Ramm + 13 andre som ble henrettet av marskalk Horn for sin sympati for Trøndelag og Norge. - I 1680 fører Von Schultz den kjente Griffenfeldt til Munkholmen på fregatten «Antoinette». Denne Griffenfeldt het opprinnelig Peter Schumacher, og var en sønn av en vinhandler. Gjennom kløkt og sluhet opparbeide han seg etter hvert betydelig makt. Etter å ha satt til side de to andre i et triumvirat, utropte han seg selv til rikskansler. Han utnyttet sin makt og stilling dithen at hele rike gjorde opprør mot ham, og Griffenfeldt ble dømt til døden. Han skulle henrettes klokken 0600 den 6.6.1676, men fikk i siste liten, faktisk etter at hode var lagt på blokken, sin "pardon". Griffenfeldt satt på Munkholmen i 18 år. Det siste året av sin levetid satt hen fengslet inne i selve Trondheim.

Von Schultz var og med ved Båhuslän og Hissinge, samt i et felttog som tvang svenskene tilbake ved Ålen. Den 6.juli 1701 ble han brigader og sjef for Trondhjemske nasjonale infanteriregiment. Den 30.mars 1709 ble han utnevnt til generalmajor og kommanderende general for nordenfjelske. Ble generalløytnant i 1710. På denne tiden var nok ikke alt like bra med den gode kriger. Selv om både vicestattholder Vibe og feltmarskalk Wedel Jarlsberg støttet Schultz, hadde han ikke lengre tillit i København. Sjefen for Bergenhuisiske regiment, brigader A.C von Heinen ble kommandert nordover for å overta den 22.mars i 1710. Det heter seg at von Heinen og von Schultz delte ansvaret, og at begge to måtte undertegne likeverdige hva gjaldt ordrer og forordninger, men i realiteten var det nok von Heine som bestemte. Krigreren hadde nok med seg selv og sitt private. Schultz fikk avskjed med pensjon på 1200 riksdaler i 1711, som da var en gylden fallskjerm. Det er hevdet - trolig med rette - at generalen ikke var en stor leder. Trolig var han litt for «myk» og resonnererte for meget med sine underordnede. På linje med så mange andre offiserer og ledere var nok Georg Christian von Schultz et offer for «*Lawrence Peter principle*». Han avanserte trolig, om ikke militært - så ervervmessig - en eller flere ganger for meget, forbi sitt eget kompetansenivå. Han klarte ikke å stoppe. Dette ble både hans egen og Værnes Hovedgård sin bane.